

*Макаренков О. Л.,**кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри історії і теорії держави та права,
заступник декана з міжнародної діяльності
юридичного факультету
Запорізького національного університету*

АНТРОПНИЙ ВИМІР АНТИКОРУПЦІЙНИХ НОРМ ПРАВА В СКЛАДІ ГАРАНТІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ВІДКРИТОГО СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У статті досліджено антроповимірність антикорупційних норм права в складі гарантій національної безпеки відкритого суспільства. Визначено, що протидія корупції являє собою важливий елемент національної безпеки. Ефективність такої безпеки виникає тільки тоді, коли держава має адекватне уявлення про специфіку криміногенних детермінант корупції – її причин та умов. Установлено, що онтологія антикорупційної правотворчої та правореалізаційної політики відрізняється за ознакою належності суспільств до конкретного типу правової сім'ї. Підкреслено, що нації та їхні держави романо-германської правової сім'ї засновують свої антикорупційні системи законодавства на абстракціях правової доктрини. Домінуючими для них стають концепти, поняття, концепції, теорії та інші елементи правового світогляду, які відображають їхній рівень правової культури. Вони не встановлюють кожного разу зміст правових концептів такої культури в судових рішеннях і/або через посилення на вже наявні рішення судів, як це відбувається в англо-американській правовій сім'ї. Підсумовано, що це є перевагою для розвитку таких націй, наприклад, у ЄС. Підставами для таких результатів стають духовність просвітлених знанням чиновників і населення, яке обирає їх до органів публічної влади. Культурні коди та правосвідомість таких чиновників конструктивно-пасіонарні, оскільки вони виправдовують довіру населення. При цьому населення достатньо поінформоване, розсудливе й законослухняне. Разом вони приносять користь, зберігають повагу та авторитет у т. ч. через наступництво кращого, власне правового, і його подальший розвиток. Установлено також, що правозахисний складник антикорупційної політики являє собою сутність забезпечення національної безпеки від руйнівних ефектів недоброчесності суб'єктів публічно-владних відносин. Відповідно, антикорупційні норми права зумовлюють стан захищеності національних інтересів відкритого суспільства тоді, коли вони антроповимірні. Антропність права полягає в його природності для людини, яка є соціальною істотою. Підкреслено, що зміст правових заборон, контролю доброчесності й іншого роду обмежень прав осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, орієнтований на культивування і стимулювання розвитку їхньої конструктивної пасіонарності.

Ключові слова: антропність, Європейський Союз, корупція, національна безпека, пасіонарність, порядність, правова культура, правосвідомість.

Постановка проблеми. Корупція визнається однією з основних загроз для державної, громадської та інших вимірів національної безпеки [1, с. 69], тому високорозвинені країни вкрай зацікавлені у викоріненні економічної та соціально-політичної основи цього суспільно небезпечного явища, виробленні комплексної системи заходів для ефективного захисту особистості, суспільства й держави від зумовлених ним злочинних посягань. Досягнення країн ЄС були б неможливі без докладання достатніх зусиль для запобігання корупції та перманентного моніторингу стану доброчесності чиновників ЄС, наприклад, за рахунок роботи Європейського бюро по боротьбі з шахрайством (European Anti-Fraud Office), яке розслідує шахрайство проти бюджету ЄС, корупцію та серйозні проступки в межах європейських інституцій, розробляє політику боротьби з шахрайством для Європейської Комісії. Відповідно, інтеграція України до ЄС передбачає наслідування кращих європейських практик з протидії корупції як важливої передумови зміцнення інституцій і належного управління, включаючи верховенство права та безпеку. Це нині об'єктивується через належне виконання укладеного між Україною та ЄС міжнародного договору «Угода між Урядом України та Європейською Комісією про фінансування заходу «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні – фаза II» від 08.07.2019, а саме: сприяння побудові миролюбного й відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних і заснованих на широкій участі установ на всіх рівнях; значне скорочення масштабів корупції та хабарництва в усіх їхніх формах; створення ефективних, підзвітних і прозорих установ на всіх рівнях; зміцнення відповідних національних установ у тому числі завдяки міжнародній співпраці з метою нарощування на всіх рівнях, зокрема в країнах, що розвиваються, потенціалу у справі запобігання насильству та боротьби з тероризмом і злочинністю. Разом із ЄС ми прагнемо забезпечити сталість антикорупційних реформ, що вже впроваджені, і подальше посилення антикорупційних зусиль на загальнонаціональному й місцевому рівнях. Реалізація намірів сторін цього договору передбачає інструментальну цілісність і гнучкість під час досягнення єдності трьох взаємно підсилюючих компонентів, спрямованих на розвиток культури доброчесності в суспільстві, а саме: правової культури, інституційного розвитку антикорупційних установ; покращення управління, прозорості й підзвітності на місцевому рівні; посилення участі громадян, громадянського суспільства

та приватного сектору в сприянні доброчесності, верховенству права й належному управлінню. Отже, політична та практична актуальність порушеної теми вимагає її дослідження.

Мета статті – розкрити зміст антропного виміру антикорупційних норм права у складі гарантій національної безпеки відкритого суспільства.

Різноманітні аспекти запобігання та протидії корупції розглянули в наукових працях фахівці з різних галузей права, а саме: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, С.К. Бостан, І.А. Дьомін, В.Д. Гвоздецький, Д.Г. Заброда, Т.Є. Кагановська, А.М. Колодій, Т.О. Коломосьць, О.М. Лисенко, Л.Р. Наливайко, В.Я. Настюк, С.С. Серьогін, О.В. Ткаченко, Р.М. Тучак та ін. В.О. Векличем досліджено адміністративно-правові засади публічної політики щодо запобігання корупції й боротьби з корупцією в Україні (2018), Д.В. Гудковим – адміністративно-правові засоби запобігання і протидії корупції (2018); Ю.О. Коваленком – адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України (2018), В.І. Литвиненком – концепцію адміністративно-правового забезпечення протидії корупції в Україні (2015), Б.М. Обідником – антикорупційну освіту у складі адміністративно-правових засад запобігання корупції в Україні (2019), Ю.В. Рум'янцевим – концептуально-методологічні засади протидії вчиненню корупційних правопорушень службовцями органів місцевого самоврядування (2017). У роботах учених із РФ: Б.В. Волженкіна, Л.Д. Гаухмана, А.І. Гурова, А.І. Долгової, А.Є. Жалинського, І.І. Карпеца, В.Н. Кудрявцева, Н.Ф. Кузнецової, В.В. Лунєєва, С.В. Максимова, В.В. Овчинського, С.С. Овчинського – розглянуто низку кримінологічних і кримінально-правових питань корупції. Фундаментальні праці в галузі осмислення політико-правових механізмів протидії корупції належать також Р. Блэквелу, Д. Вейлі, Е. Вятрі, Г. Гросманну, В. Кларку, Г. Кліну, Д. Крамеру, Р. Мертону, Л. Палмеру й іншим відомим ученим із зарубіжних країн. Однак, незважаючи на великий обсяг наукових доробок теоретичного та практичного характеру у сфері протидії корупції, недостатньо дослідженими залишаються порушені в роботі питання особливо в сучасних умовах перетворень підходів до публічно-правового урядування й реалізації Україною євроінтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наявність державного та громадського (двостороннього) контролю за корупційним чинником, який дестабілізує суспільство й призводить до кризи системи публічної влади, – один із найважливіших чинників ефективності національної безпеки [2, с. 48]. Наприклад, нормативно-правове визначення дефініції поняття «національна безпека України» включає елементи захищеності від реальних і потенційних загроз державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу тощо, що становлять сутність національних інтересів України (п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII). При цьому національна безпека кожної держави залежить від безпеки міжнародної спільноти, загальний мир – їхня єдино надійна основа [3, с. 257–311], що складається із сукупності доброчесних діянь чиновників органів публічної влади кожного суб'єкта міжнародних відносин і виключає корупцію як протиправне або не передбачене правом надання чи отримання (вираження наміру надання/отримання) матеріальних і нематеріальних переваг,

благ унаслідок реалізації/невиконання повноважень суб'єктами владно-публічної діяльності, використання ними службового становища у своїх інтересах, на користь зацікавленої фізичної або юридичної особи [4, с. 11]. «Поживним» середовищем корупції стають також вільні, невраховані, у тому числі отримані незаконним шляхом, гроші, які з'являються, як правило, у результаті здійснення економічних злочинів [5, с. 47].

Служіння нації відкладає домінування матеріального й прагнення наживи на другий план. Будучи лідерами за призначенням, особи, уповноважені на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, покликані реалізовувати на постійній основі (з моменту призначення/обрання на посаду) публічний/національний інтерес. Кількісні та якісні показники такої професійної діяльності повинні бути найбільш високі з можливих. Ключові параметри роботи, відповідно до цих показників, вичерпуються ємністю феноменів: порядність, компетентність, свобода і креативність, відповідальність та ефективність (результативність), як підсумок, довіра, авторитет, сталий прогрес. Наскільки це актуально для кожної нації, ілюструють втрати Української нації впродовж століть: економічного й духовного потенціалу в силу вад особистості (світогляду, інтелекту, відсутності духовності тощо) керівників до й після перебування в складі СРСР. Бездарність керівників, їхнього оточення та зневага до національних інтересів призвели до інволюції науково-технічного, економічного, освітнього, агропромислового, оборонного потенціалів України, змістивши її позицію серед країн Європи за досягненнями в цих сферах з 2-го місця станом на 1990 р. до останніх місць у рейтингу. Утрати територій із 2014 р. – також доказ системної, довготривалої відсутності конструктивно пасіонарних людей на посадах в органах публічної влади або їх несуттєвого відсотка. Багаторічні підкуп і корупція стали підставою для зради з боку працівників правоохоронних та інших органів публічної влади (у т. ч. центральних) і втрати сьогодні територій. Корупцію в загальному сенсі можна розглядати як захід соціальної неефективності, де індикатором стають правопорушення як юридичний дисонанс у конкретних зонах взаємин, точках дотику між публічною владою і суспільством [6, с. 18]. Наприклад, зрада національних інтересів, коли 13 тисяч військовослужбовців Збройних сил України, які перебували в Криму на момент початку російської агресії проти України, залишилися вірними присязі – 3900. Серед працівників Служби безпеки України 99 відсотків зрадили. Серед працівників Міністерства внутрішніх справ, представлених в Криму, – 99 відсотків зрадили [7].

Перебування на посадах зазначених осіб переконує в нездатності антикорупційного й іншого законодавства, державного/муніципального механізму не допускати та своєчасно елімінувати людей зіпсованої натури. Успішність проведення модернізації країни, у т. ч. посилення гарантій прав громадян, залежить від чіткого бачення перспектив розвитку держави й суспільства, наявності стратегічного довготермінового плану розвитку країни, публічності такого процесу та від волі, порядності, знань, а також досвіду осіб, які відповідають за проведення таких реформ [8, с. 6]. Порядність – чесність, честь і гідність, заперечення обману та зради. Це метакатегорія, якою маркують систему первинних, фундаментальних людських якостей, чеснот, ідеалів, моральних принципів високого порядку духовності, ламінарна й синергетична інерція розвитку обумовлює її енергетичний поступ до вершин духовності, зокрема

в соціумі живить ділові якості людини. Це поняття оцінює амбівалентне (С.Г. Воркачев): носій такої якості – абсолютна цінність для суспільства, особливо якщо він на посаді в органах публічної влади, водночас у силу несприятливої кон'юнктури, що створюється безвідповідальними людьми. Порядні чиновники щодо схиблених/злих людей (їхніх груп) виявляється слабкими ситуативно (звісно, не глобально, неорганічно), і це найбільше зло добра. Такі чиновники разом із безвідповідальними й/або непрофесійними колегами на публічних посадах зумовлюють своєю діяльністю колосальні втрати соціуму, який у підсумку потерпає від насилля, підлості, зрад тощо. Обмеження прав осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, сукупно з усіма іншими антикорупційними нормами й механізмами їх ефективного застосування покликані не просто давати змогу залучати порядних людей до органів публічної влади, а використовувати їхню унікально потужну духовність у сукупності з найширшим набором усіх інших конструктивних якостей людської природи. Наприклад, порядок усунення від обігу подарунків, надмірного захоплення підробітками шляхом сумісництва, а також визначення правил роботи з близькими особами й інші обмеження в роботі чиновників в українському законодавстві і слова не містять про порядність і її складники. А без детального опису цих явищ і їх розуміння не буде раціональності й духовності в роботі публічних чиновників. Натомість виникає ірраціональність і домінування низьких мотивів, унаслідок чого втрачаються причинно-наслідкові зв'язки між соціальним призначенням державного службовця та його фактичними діями, що переслідують задоволення приватних інтересів.

Компетентність органічно доповнює образ конструктивно пасіонарного чиновника й корелює з потенціалом антикорупційних норм, виступаючи умовою забезпечення антикорупційної безпеки – стану захищеності від загрози перешкодження громадянам, іншим суб'єктам правовідносин у реалізації їхніх прав [1, с. 382]. При цьому стандарти атестації, що відображені в підзаконних актах, та антикорупційні норми законів часто не перехреснюються й знаходяться на різних рівнях юридичної сили. Органи публічної влади та їхні посадові особи діють тільки у межах визначених законом повноважень. Будь-яке відхилення від цього правила порушує закон і тягне юридичну відповідальність для цих осіб. Наявна заборона, по суті, являє собою опис формального складу такого правопорушення, не враховує позитивну чи негативну природу наслідків, що є наслідком такого відхилення. Описана негнучкість та індивідуальність до позитивного ефекту креативності кожної творчої людини, що діє в інтересах суспільства, позбавляє нас можливостей скористатися частинками такої пасіонарності для прогресу. Звісно, у правових нормах треба визначати випадки й моделі відхилення поведінки чиновників від норми закону, але в межах права, що схвалюються й заохочуються, оскільки становлять сутність позитивної девіації та прогресу. При цьому так само треба детально описати моделі легковажності, недбалості, зловживання, невігластва, злих/морально низьких намірів і діянь чиновників, що становлять загрозу людським цінностям. Контрпродуктивно карати чиновника за те, що він формально порушує норми сумісництва/суміщення посад/робіт. Це сліпі норми й формальний підхід, що не містять раціонально зваженої оцінки, а отже, і користь від них сумнівна. Інша справа, якщо таке розпорошення енергії чиновника шкодить його основній роботі на посаді в органах держави

чи територіальних громад. Відповідно, у профільних нормах права суспільство, що відкрите до прогресу, зобов'язане передбачати варіанти й особливості корисного сумісництва/суміщення, що пришвидшує, покращує, збагачує сутнісно результати роботи чиновника. Нині у вітчизняному антикорупційному законодавстві залишаються чинними архаїчні норми щодо неможливості використання інститутів сумісництва/суміщення посад інакше як на безоплатних роботах, у неробочий щодо основної посади час і тільки для наукової, творчої, педагогічної роботи. Ці норми кочують роками з одного закону до іншого без суттєвих змін. Насправді це далеко невиправдано в нинішніх умовах соціального поступу. Суспільні відносини змінюються дуже швидко: оновлення знань відбувається на 100% у часовому діапазоні від 6 місяців до 3 років (залежно від сфери знання). Можна багаторазово повторювати та перефразувати однакові думки юристів, підміняти знання фікцією, виражати свої страхи й культивувати міфи на рівні антикорупційної політики та забезпечення публічних інтересів. Водночас суттєве значення для поширення доброчесності у сфері публічно-правових відносин має тільки наше розуміння пасіонарно конструктивної природи людини і стимулювання її розвитку, а також відображення в правових нормах такого осмислення задля примноження людського капіталу та його максимально ефективного використання.

Два ключові складники конструктивної пасіонарності особи, уповноваженої на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, – порядність і компетентність – в інституті обмежень прав таких осіб і системі інших антикорупційних норм відображаються через опис низки абстрактних моделей, які враховують найбільшу кількість повторюваних, стійких, антропоміричних і соціально прийнятних, а тому й правових випадків. Змістовності додають якості свободи та креативності чиновників, зокрема тих, які за рахунок високих стандартів власної правової культури відповідально імплементують у практику соціально-правових перетворень ефективні моделі доброчесної поведінки й інші заходи антикорупційної політики.

Успішне провадження антикорупційної політики на підставі загальносоціальних, організаційних і правових принципів і в межах реалізації концепту національної безпеки на практиці передбачає послідовну й системну діяльність інститутів держави та громадянського суспільства, спрямовану на розроблення й постійне здійснення різнобічних заходів профілактичного, попереджувального, нейтралізуючого характеру, з метою усунення та мінімізації проявів, причин та умов, що породжують корупцію. В основі антикорупційна політика, передусім правова системна політика (творення й реалізації), спрямована на формування й реалізацію норм антикорупційного законодавства у сфері боротьби зі злочинами та правопорушеннями. Так, послідовне вдосконалення законотворчого процесу й законодавства загалом, усунення колізій, прогалин й корупціогенних норм права матимуть суттєве значення для ефективної реалізації норм антикорупційного законодавства [4, с. 12, 13]. І на посадах, що передбачають ужиття зазначених заходів, від чиновників (парламентаріїв, антикорупційних правоохоронних органів, органів внутрішнього контролю тощо) часто вимагається ухвалення нестандартних рішень, які потрібні для утвердження на базі принципу верховенства права складників захисту, охорони, реалізації прав людини чи її груп. При цьому такі варіанти діянь можуть бути й не передбачені в законі, де суворо й здебільшого однозначно виписано масштаб свободи таких осіб. Вихід за рамки закону в таких

випадках дає змогу здійснювати розслідування щодо наявності корупційної мотивації в чиновника та завдавати цим йому прикросів в умовах моделі, коли він діяв правильно з позиції прав людини, верховенства й дієвості людиноцетристського, а не позитивістського права. Свобода ні що інше, а особливо для чиновників, як відповідальність за наслідки своїх діянь, витрачений час та інші ресурси, користь. Відповідальність осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, полягає в їхній здатності усвідомлювати й виконувати покладені на них завдання й обов'язки, передбачати наслідки своїх вчинків, дій і бездіяльності як у сфері наданих повноважень, так і в суспільній сфері [9, с. 312]. Репрезентація змісту публічного інтересу у правосвідомості чиновника як процес відображення зовнішнього/фізичного/соціального світу у внутрішньому світі людини детермінується його психічними здібностями, проблематизуючи відношення (зв'язки) суб'єкт-об'єкт, де суб'єкт має на меті бути психологічно й культурно самодостатнім настільки, щоб максимально точно відчувати, сприйняти, осмислити та відтворити у своїх діяннях пізнану природу об'єкта, наприклад, добродієність під час виконання службових повноважень у публічно-правових відносинах. Ця думка органічно розгортається на феноменологічній теорії Е. Гуссерля, який підкреслює, що акт усвідомлення (відчуття) та сприйняття (предметів, їх властивостей) може безпосередньо впливати тільки на те, що у свідомості дійсно наявне. Тільки такі змісти (сенси) вона в собі містить реально, як свої складові частини. Те, що перебуває поза межами усвідомлюваного (*Außerbewußtes*), може бути тільки опосередкованим предметом акту усвідомлення, це відбувається тільки тому, що безпосередній зміст цього психологічного акту, його первинний предмет функціонує як репрезентант, як знак або як образ неусвідомленого (*des nicht Bewußten*) [10, с. 127] права чи іншого виміру соціального життя та його нормативності. А потенційна й фактична варіативність нормативності буття загалом і правової нормативності зокрема є необхідною умовою появи й розвитку правових уявлень і конкретних правових систем, умовою їх будь-якого оціночного сприйняття, нарешті, умовою можливості їх розвитку, зміни, вдосконалення [11, с. 643–647], зокрема й відповідно до антикорупційних стандартів добродієності.

Відповідальне здійснення функцій публічної влади передбачає, що чиновник знається на предметі своєї професійної діяльності та працює чесно, а тому досягає поставленої мети в дорученій йому сфері задоволення публічного інтересу. Такі процес і результат відповідальної роботи характеризуються поняттями «результативність» та «ефективність», де перше придатне для одиниці шкали вимірювання ступенів другого, оскільки результативність – це співвідношення результату будь-якої діяльності й витрат, пов'язаних із її веденням, а також ефект, який отримує суспільство, окрема людина або інший суб'єкт на одиницю використаних (чи застосованих) ресурсів [12, с. 89], а ефективність правових норм розглядається як адекватність засобів правового регулювання та способів застосування права тим суспільним відносинам, на регулювання яких воно спрямоване, відповідно до мети, що відповідає об'єктивним умовам розвитку суспільства [13, с. 98]. Наскільки ці категорії та позначувані ним феномени відображені в нормах інституту обмежень прав особи, уповноваженої на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, та інших правилах антикорупційного законодавства, настільки суспільству гарантовано перманентне досягнення публічного інтересу, що становить сутність сталого соціального

прогресу, зокрема реалізації національної ідеї – простору етнокультурної традиції, її основ та очікуваних горизонтів бажаних зразків і стандартів, як мети самовираження [14, с. 236]. Наприклад, у конфуціанській правовій традиції правила, яким повинна слідувати людина, якщо вона хоче вести себе «правильно» в цьому розумінні, називаються «лі», їх зміст визначається соціальним статусом людини, до якої вони застосовуються. У цих правилах «лі» ретельно окреслені варіанти поведінки кожного в конкретній ситуації, йшла мова про взаємини між начальником і підпорядкованим, особою похилого віку чи юнаком, дворянином чи простолюдином, між батьком і сином, чоловіком і жінкою тощо. Ідеальною, на переконання конфуціанців, вважається та людина, яка зрозуміла сутність природного світопорядку, визнає норми поведінки як необхідні та сповнені сенсу, добровільно їм слідує, а тому покійливо і скромно підпорядковує особисті інтереси збереженню встановленої гармонії [15, с. 145–165]. Водночас якщо люди керуються правовими нормами, проте їхня дисципліна вичерпується страхом перед покаранням, то вони без усяких застережень будуть шукати шляхи, щоб обійти й те, й інше. Якщо вони будуть керуватися чеснотами й дисциплінованими традиціями, то вони розуміють ганебність недобродієсних вчинків і тому поведуть себе по справедливості [16, с. 645–648]. І щоб зрозуміти сутність права, характерного для певного суспільства, першим пізнавальним кроком має бути визначення властивих конкретному народові духовних констант його культури, оскільки духовна культура суспільства – смисловий каркас, у рамках якого розвивається правосвідомість [17, с. 73–78].

Висновки. Отже, протидія корупції як складнику національної безпеки може бути ефективною тільки в разі, якщо вона базується на адекватному уявленні держави про специфіку її криміногенних детермінант, що складаються з комплексу причин та умов корупції. Онтологія антикорупційної правотворчої та правореалізаційної політики відрізняється за ознакою належності суспільств до конкретного типу правової сім'ї. Нації та їхні держави романо-германської правової сім'ї засновують свої антикорупційні системи права/законодавства на абстракціях доктрини – концептах, поняттях, концепціях, теоріях тощо, які відображають їхній рівень правової культури. Вони не встановлюють зміст правових концептів такої культури шоразу в судових рішеннях і/або через посилання на вже наявні рішення судів, як це відбувається в англо-американській правовій сім'ї. Це перевага для розвитку таких націй, наприклад, у ЄС. Підставами для таких результатів стають духовність просвітлених знанням чиновників і населення, яке обирає їх до органів публічної влади. Культурні коди і правосвідомість таких чиновників конструктивно-пасіонарні, оскільки вони виправдовують довіру населення (поінформованого, розсудливого, законослужняного), приносять користь, зберігають повагу й авторитет у т. ч. через наступництво кращого, власне правового та його подальший розвиток.

Правозахисний складник антикорупційної політики – сутність забезпечення національної безпеки від руйнівних ефектів недобродієсності суб'єктів публічно-владних відносин. Відповідно, антикорупційні норми права зумовлюють стан захищеності національних інтересів відкритого суспільства тоді, коли вони антроповимірні, а саме: зміст заборон, контролю добродієсності й іншого роду обмежень прав осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, орієнтований на культивування та стимулювання розвитку їхньої

конструктивної пасіонарності. Правотворчі органи повинні ухвалювати такі юридичні норми, що обумовлюють перманентне живлення ключових складників такої пасіонарності, а саме: порядності, компетентності, свободи й креативності, відповідальності та ефективності (результативності), забезпечуючи в підсумку стійку довіру, неспростовний авторитет, національну безпеку і сталий прогрес. І головним джерелом живлення пасіонарної конструктивності цих осіб, створюваних і застосовуваних ними правових норм у всіх вищеописаних взаємозв'язках є не обмеження самі по собі, тим більш без розгортання їх змісту відповідно до специфіки предмета роботи та природи чиновників, а довіра населення. За своєю антропною природою люди схильні підтримувати публічну владу та підкорятися публічній владі, що досягає поставлених завдань (яка результативна), діє в межах права й правових законів ефективно, будучи порядною, компетентною, відповідальною, а не формально налаштованою, бюрократичною, архаїчною та світоглядно відсталою на словах і/або у справах, зраджуючи своїми корупційними вадами довіру людей, створюючи системні й довгострокові загрози їхньому благополуччю (у т. ч. елементарному перманентному життєвому комфорту).

Література:

1. Чапчиков С.Ю. Концептуальные основания национальной безопасности и механизм ее обеспечения: теоретико-правовое исследование : дисс. ... докт. юрид. наук : 12.00.01. Курск, 2018. 414 с.
2. Бейдина Т.Е., Лобцова О.В. Факторы эффективности национальной безопасности Российской Федерации: коррупциогенный фактор как дестабилизатор системы управления безопасностью. *Вестник Забайкальского гос-го ун-та*. 2013. № 3 (94). С. 47–53.
3. Кант И. К вечному миру. *Соч. : в 6 т. / под общ. ред. В.Ф. Асмуса*. А.В. Гулыги, Т.И. Ойзермана. Москва : Мысль, 1966. Т. 6. 743 с.
4. Хамазина О.И. Правовые средства противодействия коррупции: проблемы теории и практики : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Саратов, 2008. 32 с.
5. Хабибулин А. Г. Коррупция как угроза национальной безопасности: методология, проблемы и пути их решения. *Журнал российского права*. 2007. № 2. С. 45–50.
6. Шедий М.В. Коррупция как социальное явление: социологический анализ : автореф. дисс. ... докт. социол. наук : 22.00.04. Москва, 2014. 44 с.
7. Турчинов назвав кількість військових, що залишилися вірними присязі під час окупації Криму. 27.01.2017. URL: <https://tyzhden.ua/News/184132>.
8. Коваленко В. Система фахової освіти потребує докорінного реформування. *Юридичний вісник України*. 2011. № 48. С. 6–7.
9. Державна служба : навчальний посібник / за заг. ред. С.М. Сербюгіна. Київ : Сік груп Україна, 2012. 526 с.
10. Гуссерль Э. Собрание сочинений / пер. с нем. В.И. Молчанова. Москва : Гнозис, Дом интеллектуальной книги, 2001. Т. 3. 576 с.
11. Сидорова Е.В. Генезис и динамика права как явления культуры / под ред. В.П. Малахова. Москва : Юнити-Дана, 2007. С. 643–653.
12. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу / за ред. Е.М. Лібанової. Київ : Ін-т ДСД ім. М.В. Птухи НАНУ, 2012. 404 с.
13. Пелевин С. М. Эффективность права и дальнейшее совершенствование законодательства о разводах. *Правоведение*. 1971. № 3. С. 96–104.
14. Аполлонов И.А. Идентичность личности в этнокультурном измерении : дисс. ... докт. филос. наук : 24.00.01. Краснодар, 2017. 485 с.
15. Духовність, мораль, етика традиційних суспільств далекого Сходу / упоряд. В.Ф. Резаненко. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. 295 с.
16. Скакун О.Ф. Общее сравнительное правоведение : учебник. Киев : Ін Юре, 2008. 776 с.
17. Поляков А.В. Общая теория права: феноменолого-коммуникативный подход : курс лекций. 2-е изд. Санкт-Петербург : ЮЦ Пресс, 2003. 845 с.

Makarenkov O. Anthropic measurement of anti-corruption law norms as part of guarantees of an open society national security

Summary. The article reveals the anthropic measurement of anti-corruption law norms as part of guarantees of an open society national security. It is determined that combating corruption is an important element of national security. The effectiveness of such security arises only when the state has an adequate understanding of the specifics of the criminogenic determinants of corruption – its causes and conditions. It is established that the ontology of anti-corruption law-making and right-realization policy differs on the basis of the belonging of societies to a particular type of legal family. It is emphasized that the nations and their states of the Romano-German legal family base their anti-corruption systems of law on the abstractions of legal doctrine. They are dominated by concepts, concepts, concepts, theories and other elements of the legal worldview that reflect their level of legal culture. They do not always establish the content of legal concepts of such a culture in court decisions and / or through references to existing court decisions, as is the case in the Anglo-American legal family. Summarized that this is an advantage for the development of such nations, for example, in the EU. The reasons for such results are the spirituality enlightened by the knowledge of officials and the population, which elects them to public authorities. The cultural codes and the legal awareness of such officials are constructively passionate as they justify the confidence of the population. At the same time the population is sufficiently informed, judicious and law-abiding. Together, they bring benefits, retain respect and authority, including through the succession of the better, the legal in fact, and its further development. It is also established that the human rights component of anti-corruption policy is the essence of ensuring national security against the destructive effects of the integrity of public-relations entities. Accordingly, anti-corruption norms of law determine the state protection of national interests of an open society when they are anthropogenic. The anthropic nature of law lies in its naturalness for a person who is a social being. It is emphasized that the content of legal prohibitions, integrity control and other restrictions on the rights of persons authorized to perform the functions of the state and local self-government is aimed at cultivating and stimulating the development of their constructive passion.

Emphasized that the law-making bodies must adopt such legal provisions as provide for the permanent feeding of key components of passionarity. Such elements include honesty, competence, freedom and creativity, responsibility and efficiency (effectiveness), which ultimately resulting robust credibility, indisputable authority, national security and sustainable progress. It is also determined that the main source of nourishment for the passionate constructiveness of these individuals, the rules created and applied by them in all the above relationships are not the anti-corruption restrictions per se, but the trust of the population.

Key words: anthropic, European Union, corruption, national security, passionarity, integrity, legal culture, legal awareness.